11.11.2024

Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Viite: Asiantuntijalausuntopyyntö HE 165/2024 vp, 30.10.2024

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi eläinten hyvinvoinnista annetun lain ja eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Johdanto

Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry (SVELL) katsoo, että eläinten hyvinvoinnin valvonnan tulisi olla ensisijaisesti eläinlääkärin pätevyyden saaneiden virkamiesten ja viranhaltijoiden vastuulla. Lisäksi valvonnasta perittävien maksujen tulisi olla yhdenmukaisia, eikä maksun perijästä pitäisi olla epäselvyyttä. SVELL katsoo, että korvausjärjestelmää tulisi muuttaa siten, että myös kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavien viranhaltijoiden suorittama valvonta korvattaisiin kunnille. Maksut perisi aluehallintovirasto voimassa olevan lain mukaisesti.

Mikäli eläinsuojeluvalvonnasta aiheutuvien kustannusten perimistä koskevaa sääntelyä muutetaan, eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (693/2023, eläinten hyvinvointilaki) tulee säätää nimenomaisesti valvontaviranomaisten pätevyysvaatimuksista.

Valvonnan asiantuntevuuden heikentyminen

Eläinten hyvinvoinnin valvontaa tulee tehdä eläinten hyvinvointilain tarkoituksen mukaisesti. Jotta eläinten hyvinvointia voidaan edistää ja eläimiä suojella parhaalla mahdollisella tavalla niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta, valvontaviranomaisella tulee olla riittävä pätevyys arvioida eläimen hyvinvointia ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Suuri osa eläinten hyvinvoinnin valvonnassa todetuista laiminlyönneistä koskee sairaan eläimen hoidon laiminlyöntiä. Eläimen terveydentilan ja sairauden arvioinnin ainoa asiantuntija on eläinlääkäri.

Voimassa olevan eläinlääkintähuoltolain (765/2009) mukaisen korvausjärjestelmän takia suurin osa eläinten hyvinvoinnin valvonnasta on ollut kunnan valvontaeläinlääkärien ja praktisoivien kunnaneläinlääkärien suorittamaa. Kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavien viranhaltijoiden suorittamasta eläinsuojeluvalvonnasta ei ole saatavilla tarkkaa tietoa, mutta heidän osuutensa valvonnasta oletetaan vähäiseksi (ks. HE 186/2022 vp, s. 68). Kustannusten perimistä koskevan sääntelyn ehdotettu muutos olisi omiaan kasvattamaan kuntien kiinnostusta siirtää eläinsuojeluvalvontaa suuremmassa määrin muiden kuin eläinlääkärien tehtäväksi. Tällainen muutos olisi omiaan heikentämään valvonnan asiantuntevuutta. Syyksi muutokselle on esitetty kustannusten nousua, mutta hallituksen esityksessä esitetty kustannus on vain n. 3 % valvontaeläinlääkärijärjestelmän vuotuisesta kustannuksesta ja tästäkin osasta tulisi perittäväksi maksuja, jotka edelleen pienentäisivät lopullisia kustannuksia.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan 1035/4/01 13.1.2003 todennut, että “poliisin rooli eläinsuojeluasioissa tulisi käsitykseni mukaan olla lähinnä avustava, - - Käsitykseni mukaan eläinlääkäreillä on ko. alan erityisammattilaisina huomattavasti paremmat valmiudet arvioida tilannetta ja tarvittavia toimenpiteitä.” Kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavien viranhaltijoiden asiantuntijuutta voidaan pitää poliisiin verrattavana, sillä kummallakaan ei ole ammattinsa tai koulutuksensa puolesta pätevyyttä arvioida eläinten hyvinvointia.

Kumotun eläinsuojelulain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 36/1995 vp, s. 15) todetaan, että "Kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavat viranhaltijat suorittavat säännöllisesti tarkastuksia kohteissa, joilla on merkitystä ympäristö- ja elintarvikehygienian kannalta, muun muassa kotieläinyksiköissä. Täten heillä on mahdollisuus varsinaisen työnsä ohella puuttua myös eläinsuojelukysymyksiin." Kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavien viranhaltijoiden on siis katsottu soveltuvan valvomaan eläinten hyvinvointia käytännöllisyys- ja työnjärjestelysyistä, ei ammattipätevyyden perusteella.

Jos kustannusten perimistä koskevaa sääntelyä muutetaan, on välttämätöntä, että eläinten hyvinvoinnin valvontaa hoitavien viranhaltijoiden pätevyysvaatimuksista säädetään lain tasolla. SVELL pitää välttämättömänä, että eläinten hyvinvoinnin valvonnassa eläimen hyvinvointia koskevan arvion tekee aina eläinlääkäri. Muiden kuin eläinlääkärien, esimerkiksi poliisin tai kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavien viranhaltijoiden, roolin tulee olla eläinten hyvinvoinnin valvonnassa ensisijaisesti avustava.

Epäselvyydet maksun määräytymisessä

Eläinten hyvinvoinnin valvontaa tehdään laajasti parityönä. Jos kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan käyttäminen eläinten hyvinvoinnin valvonnassa lisääntyy, tarkastuksia saatetaan tehdä sekaparityönä. Jos yksittäinen valvontakäynti järjestettäisiin siten, että sen suorittavat kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija yhdessä, hallituksen esityksen perusteella jää epäselväksi, miten maksu määräytyy ja periikö maksun valtio vai kunta vai molemmat.

Valvonnan kohteiden yhdenvertaisuusongelma

Ehdotetussa sääntelyssä on myös yhdenvertaisuusongelma. Hallituksen esityksen mukaan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan suoritteista perittävien maksujen suuruus vastaisi enintään toimenpiteestä aiheutuneita kustannuksia.

Eläinten hyvinvoinnin valvonnasta maksuja perivälle viranomaiselle aiheutuvat kustannukset ovat huomattavan eri kokoiset riippuen valvonnan suorittajasta. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 valvontaeläinlääkärien keskimääräinen kokonaisansio oli 5 383 e/kk ja terveystarkastajien 3 644 e/kk. Koska valvontaa tekevien viranhaltijoiden palkkaero on näin huomattava, perittävä kustannusvastaava maksu valvonnasta olisi saman kunnan alueellakin väistämättä eri suuruinen riippuen siitä onko valvoja valvontaeläinlääkäri vai terveystarkastaja.

Lisätietoja

Tästä lausunnosta antaa tarvittaessa lisätietoja puheenjohtaja Jan Mattila, lausunnot@svell.fi

Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry:n puolesta,

Jan Mattila
puheenjohtaja